

مقدمه

گوجه‌فرنگی از سبزیجات مهم خانواده بادمجانیان (سولاناسه) است که به صورت وسیعی در سرتاسر جهان در شرایط مزرعه و گلخانه کشت و تولید می‌شود. در نقاط مختلف دنیا محصول فضای باز یا مزرعه‌ای گوجه‌فرنگی بیشتر برای مصارف صنعتی و انواع گلخانه‌ای آن اغلب برای مصارف تازه‌خوری استفاده می‌گردد. گوجه‌فرنگی مصرف زیادی در صنایع عمده کشاورزی دارد و اکنون تولید آن در جهان به بیش از ۱۶۰ میلیون تن رسیده است.

بیماری‌های ناشی از پیتیوم عامل بیماری: *Pythium spp.*

گونه‌های پیتیوم باعث ایجاد چندین بیماری (پوسیدگی بذر، گیاهچه میری پیش‌رویشی و پس‌رویی، پوسیدگی ساقه و پوسیدگی میوه) در گوجه‌فرنگی می‌شوند. گونه‌های مهم شامل *P. aphanidermatum*، *P. ultimum myrolytum* و *p. debaryanum* می‌باشند. هنگامی که گلخانه دارای هوای نمدار باشد و خاک زهکشی ضعیفی داشته باشد، خسارت به وقوع می‌پیوندد. برخی گونه‌ها روی میوه‌های سبز یا رسیده پوسیدگی ایجاد می‌کنند که در این حالت بیماری را پوسیدگی آبکی یا داغ‌زدگی می‌نامند. گیاهچه‌ها و بذور ضدعفونی نشده ممکن است مورد تهاجم قارچ قرار بگیرند. گیاهچه‌های مورد حمله قبل از رویش دارای زخم‌های آبسوخته قهوه‌ای تیره تا سیاه بوده که کل گیاهچه را در بر می‌گیرند. وقتی که زخم بیشتر ساقه را در بر بگیرد گیاهچه مضمحل شده و می‌میرد. زمانی که رطوبت خاک در حد اشباع باشد یا آب جمع شده باشد، رشد میسلیم و تولید مثل قارچ تحریک می‌شود.

مدیریت

- ۱- استفاده از بذور دارای کیفیت بالا و سالم
- ۲- پرورش نشاها و گیاهچه‌ها در شرایط مطلوب از قبیل عدم آبیاری زیاد و وجود زهکشی مناسب خاک
- ۳- ضدعفونی خاک یا ترجیحاً استفاده از بسترهای رشد آماده
- ۴- ضدعفونی بذر با یک قارچ‌کش مناسب
- ۵- استفاده از مالچ‌های مختلف به منظور جلوگیری از تماس میوه‌ها با خاک

سوختگی جنوبی یا پوسیدگی اسکروتیومی ساقه

عامل بیماری: *Sclerotium rolfsii*

علائم معمولاً روی اندام‌های هوایی در داخل، سطح یا نزدیک خاک ظاهر می‌شود، ولی رایج‌ترین نشانه آلودگی پوسیدگی قهوه‌ای تا سیاه ساقه در نزدیک سطح خاک می‌باشد. پوسیدگی به تدریج ساقه را احاطه کرده و منجر به پژمردگی ناگهانی بوته می‌شود. در شرایط مرطوب، میسلیوم سفید رنگ قارچ روی قسمت‌های آلوده دیده می‌شود. سختینه‌های قارچ به رنگ خرمايي تا قهوه‌ای مایل به قرمز بعد از چند روز روی میسلیوم ظاهر می‌شوند که در تماس با خاک قرار دارند، ممکن است آلوده شوند. در این صورت یک لکه آسوخته نرم به شکل میوه ایجاد شده و میوه بعد از چند روز دچار پوسیدگی می‌شود. میسلیوم سفید و سختینه‌های قارچ نیز در این حال روی میوه دیده می‌شود.

شکل ۱- علائم بلایت جنوبی گوجه‌فرنگی

مدیریت

۱- شخم عمیق خاک پس از برداشت به منظور مدفون ساختن بقایای گیاهی و سختینه‌های قارچ موجب کاهش مایه بیماری برای کشت بعد می‌شود.

۲- ضد عفونی یا آفتاب‌دهی خاک قبل از کاشت تا حدی موجب کاهش وقوع بیماری می‌شود.

۳- استفاده از کودهای دارای کلسیم و کودهای آمونیومی موجب افزایش مقاومت گیاه در برابر قارچ می‌شوند.

۴- استفاده از فرآورده‌های تجاری قارچ *Trichoderma* به منظور مهار زیستی بیماری توصیه می‌شود.

کپک سفید یا پوسیدگی اسکلروتینیایی ساقه

عامل بیماری: *Sclerotinia sclerotiorum*

این بیماری معمولاً حول و حوش دوره گلدهی مشاهده می‌شود. آلودگی در محور برگ‌ها با قسمت‌هایی از ساقه که در آنجا دمبرگ‌ها افتاده‌اند آغاز می‌شود، لکه‌های آب‌سوخته و نرم روی ساقه ایجاد شده و به تدریج ممکن است قسمت زیادی از بافت ساقه بمیرد. ساقه‌های آلوده به رنگ سفید و خاکستری روشن در می‌آیند. در هوای خنک و مرطوب، میسلیم پنبه‌ای سفید قارچ و بعد از یک هفته سختینه‌های قارچ روی بافت آلوده یا درون ساقه تشکیل می‌شوند. آلودگی ممکن است به میوه نیز سرایت کرده و باعث پوسیدگی آبکی و متلاشی شدن آن گردد (شکل ۲).

شکل ۲- علائم ناشی از *Sclerotinia sclerotiorum*

مدیریت

۱- هوای خنک و مرطوب و همچنین جریان ضعیف هوا برای رشد قارچ مناسب است، بنابراین با تنظیم دما و رطوبت و انجام تهویه مناسب باید از بروز این شرایط جلوگیری نمود.

۲- کاشت در خاک با زهکش مناسب انجام شود و آبیاری ترجیحا در اول صبح صورت گیرد

منبع

قادری، رضا (۱۴۰۰). گلخانه از دیدگاه یک گیاه‌پزشک (چاپ اول). شیراز: انتشارات مرجع علم.

